

Izhaja trikrat na teden v šestih izdanjih, sicer: vsak torek, četrtek in sobota, zjutraj izdaje opoldne, večerne izdaje pa ob 3. uri popoldne, in stane z uredniškimi izrednimi prilogi ter s „Kafipotom“ ob novem letu vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto	13 K 20 h, ali gld. 6-60
pol leta	6 „ 60 „ 3-30
četrt leta	3 „ 40 „ 1-70

Posamične številke stanejo 10 vin.

Od 23. julija 1902. do preklica izhaja ob sredah in sobotah ob 11. uri popoldne.

Naročnine sprejema upravnništvo v Gosposki ulici št. 11 v Gorici v „Goriški Tiskarni“ A. Gabršček vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. večer; ob nedeljah pa od 9. do 12. ure. Na naročila bres depozitane naročnine se ne oziramo.

Oglasni in posamični se računajo po petih vrstah, če tiskano 1-krat 8 kr., 2-krat 7 kr., 3-krat 6 kr. vsake vrste. Večkrat po pogodbi. — Večje širke po prostoru. — Reklame in spisi v uredniškem delu 15 kr. vrsta. — Za obliko in vsebino oglasov odklanjamo vsako odgovornost.

SOČA

»Vse za omiko, svobodo in napredek!« Dr. K. Lavrič.

Uredništvo
se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v Gorici v I. nadst. Z urednikom je mogoče govoriti vsaki dan od 8. do 12. popoldne ter od 2. do 5. popoldne; ob nedeljah in praznikih od 9. do 12. dop. Upravnništvo se nahaja v Gosposki ulici št. 11.

Naročnine in oglase je plačati loco Gorica. Dopolni naj se pošiljajo le uredništvu.

Naročnina, reklamacije in druge reči, katere ne spadajo v delokrog uredništva, naj se pošiljajo le upravnistvu.

„PRIMOREC“

izhaja neodvisno od „Soča“ — vsak petek in stane vse leto 3 K 20 h ali gld. 1-60.

„Soča“ in „Primorec“ se prodajata v Gorici v tobakarni Schwarz v Solaki ulici in Jollersitz v Nanski ulici; — v Trstu v tobakarni Lavrenčič na trgu della Caserma in Pipan v ulici Ponte della Fabbra.

Odgovorni urednik in izdajatelj Ivan Kavčič v Gorici.

»Gor. Tiskarna« A. Gabršček (odgov. lv. Meljavec) tiska in zal.

Prememba na namestništvu v Trstu.

III.

Kdo pa je tisti, ki največ trpi pod sistemom primorske vlade? Tisti je naš kmet. Ovira se ga povsodi, na vsaki stopinji, celo v gospodarstvu, zapostavlja v cerkvi, nikjer ni ravnopraven, poznata ga pa čudovito natančno le davkarja in vojska naborna komisija. Kadar treba plačevati denarni in krvni davek, takrat je naš kmet s svojimi sinovi prvi na dnevnem redu...

Nositelj sistema je pri nas vsakokratni namestnik. Zato bi bilo pričakovati od onih ljudskih zastopnikov, ki obljubujejo našemu ljudstvu vse dobro ob volitvah, da se ganejo ob takih prilikah, kadar gre za tako važno premembo na namestništvu, da povzdignejo glas ljudstva, katero jim je zaupalo z izvolitvijo, ter zahtevajo in se pobrigajo, da se kaj doseže z novo spremembo, in sicer kaj, kar bo v korist ljudstvu. Ali pa se je zgodilo kaj takega? Nekoliko so sicer godrnjali po svojih časnikarskih uslužbencih, ali nikake prave akcije nismo videli, o kateri bi se dalo reči, da je kaj vredna gledé na predstojeto premembo na tržaškem namestništvu.

Primorski politiki, kateri drugače tako radi zatrjajo, da za njimi stoji ljudstvo, niso storili nič, ne sami, ne po svojih zaveznikih. — Ako bi imeli mi Jugoslovani v državnem zboru in v deželnih zborih zastopnike, ki bi bili v celoti res udani častnim nalogom poslanstva, potem bi morali videti sedaj celo akcijo, ki bi merila na to, da pride končno na namestništvo v Trst mož pravice in enakopravnosti. Tako pa tega ne vidimo. „Narodno vodstvo“ na Goriskem spi spanje krivičnega, v Trstu in v Istri ne vidimo nikake take akcije, in vsegamogočni „Slovanski centum“ z dr. Susteršičem niti ganil ni v tem vprašanju.

Prememba na namestništvu v Trstu je pač nekaj takega, kar živo zadeva ves slovenski narod, ne le primorske Slovence. Umevno, da bi morali vsled tega gibat vsi slovenski politiki. Klerikalci imajo večino, torej bi pričakovali, da iz njih izide inicijativa. Ali tem „osrečevalcem“ ljudstva je vse to toliko mar kakor lanski sneg. In zakaj jim

ni mar? I, nu, zato ne, ker so vladni hlapci, ker jim vlada gre povsodi na roko, posebno pri volitvah, ter drugače izpolnjuje njihove želje nasproti naprednjakom, in ker dobivajo od vlade celo podporo za svoja „gospodarska“ stremljenja. Roka pa roko umije — in klerikalci molčijo.

Strasno so bili goreči pri volitvah, to je vrelo „ljudstva“ iz več ali manj zeganih ust, ko so prišli na krmilo, pa nimajo druge naloge od te, da se norčujejo z naprednjaki, jim stavijo povsodi ovire, drugače pa mirujejo. Le kadar treba udariti po naprednih ledjih, takrat so čudoviti bojovníki, drugače ni nič. — In tako se tudi v vprašanju, kdo bo namestnik Trstu, niso ganili in se ne ganejo....

V Lahih vse gublje, kadar gre za kako važno osebno premembo, hitro se menjavajo mnenja med njihovimi politiki in med vlado, in rezultat je navadno tak, da so zadovoljni. Kako pa pri nas? Bas narobe. Zastopniki ljudstva se niti ne ganejo. Taki so dobički, katere ima kmet od tega, da je izvolil za svoje poslance „katoliške“ može.

Tu se pač jasno vidi, da ti ljudje nimajo nikakega srca za naše ljudstvo. Le takrat poznajo kmeta, kadar treba voliti, drugače pa, ti kmet, molči in zaupaj v Boga, če ne te pa hudič vzame!

Vse zlo, katero tare naš narod, ne izvira le iz krivic, s katerimi nas obsipajo drugonarodni nasprotniki in sistemi, marveč tega zla so krivi nemalo tudi razni sinovi našega naroda, kateri poklicani, zastopati vseobče naše koristi, se prodajajo sistemom za skledo leče ter služec klerikalizmu si vstvarjajo iz politike le sebi ugodne pozicije — ljudstvo ostane daleč dol, od blizu sme le gledati križ, na kateri ga neki dan približejo oni in sistemi....

Vsa znamenja kažejo, da dobimo v Trst namestnika, s katerim ne bomo mogli biti zadovoljni, vse kaže, da ostane sistem stari, in da bomo se dlje ječali pod tujim jarmom. V tem oziru pa tudi ne bo bolje dotlej, dokler naš narod ne preživi sedanje svoje dobe, v kateri je najbolj ukovan v klerikalizem, dokler se mu ne zjasni, da vrže od sebe klerikalne pijavke ter dvigne kvisku može iz svoje sred, može, ki ga umejo ter hočejo v istini delati za njega po geslu: Iz ljudstva za ljudstvo.

Upamo, da pride tak čas, ko dobijo v našem ljudstvu prevlado napredni nazori, katere nam prinesejo pravo narodno delo, ki bo izpolnjevalo svojo dolžnost v vseh manjših in večjih naših vprašanjih, ter ko bo v očigled tako važnim trenutkom, kakršni so glede na predstojeto premembo v Trstu, stal na straži ves narod ter ne bo tako, kakor dandanašnji, ko bo dosti krivde tudi na Slovenceh, ako pride v Trst namestnik, neprijazen, da ne rečemo sovražen, našim povsem opravičenim težnjam.

Ljudstvo, premisljaj in — spreglej!

Dopisi.

Ajdovščina, dne 28. avg. 1902. — Ko smo zadnje čitali dopis iz našega kraja o živahnih pripravah o priliki otvoritve železnice, smo se pač nekoliko zavzeli, kajti o teh doslej ni ne duha ne sluha. Pretečna večina prebivalstva je apatična, kakor je bila o pričetku gradnje. Nemalo k tej mrznji je pripomoglo ne baš ljudstvu prijazno podjetništvo. Merodajna društva ne razvijajo nikake akcije v prilog otvoritvene svečanosti, kar je lahko umljivo, kajti v prvi vrsti so poklicani občanarji kot pravi zainteresirani. Sicer pa ni še pribito, da se železnica otvori 15. septembra, ker je ravno ajdovska postaja toli srečna, da nima dosedaj še nikake dovozne ceste. Vse je še v poveljkih. Santos Dumont s svojim kolikor toliko vodljivim zrakoplovom bi torej zaslužil kot prevozeček kupe rumenjakov.

Toda naj se že železnica otvori tekom septembra ali oktobra, polagati je treba ljudstvu že sedaj prav gorko na srce, kakor je to omenil tudi dr. Treo v Rihembergu, naj kaže vedno oni narodni ponos povsodi, kakor smo ga bili vajeni za volilnih borb med Slovenci in Italijani. Ponemod se pojavlja namreč neka narodna mlačnost, sosebno med boljimi krogi, ljudstvu nevarna in pohujšljiva. Tako se je avgusta meseca pripetil v Vipavi kriček slučaj ob gostovanju dramatičnega društva iz Ljubljane. Med odmori namreč, reci eminentno slovenske predstave, recital je čitalnični gramofon hresčete razne nemške kuplete, a mesto ogorčenih videl si zadovoljno se smehljajoče obraze. Tako je tudi neki Slovenec iz Gorice takoj pozabil svoj materni jezik, in to z nekakim

ponosom se sam pritrdil, kakor hitro je posetilo njegovo predstavo par ajdovskih renegatov. No, poučil ga je dobro ne Slovenec, ampak — Čeh.

In zopet vse molči, nihče ne protestira proti nameščenju novega laskega uradnika v izključno slovenskem ajdovskem okraju. Pri sodnji sta dva uradnika Italijana, dva Slovence; pri davkarji dva Italijana, eden Slovenec. V predilnici so vodje in bolje plačani uslužbenci izključno Nemci. Vzdravimo se, da nas ne vzdrami „Sulverein!“ Vsi, kdor čuti z nami, na krov, da pokazemu tujcu čisto slovensko lice našega trga in njegove lepe okolice. Bodimo gledé narodnosti brezobzirni, neizprosni, in bratje Čehi naj nam bodo vsigdar v bodrilen vzgled!

Domache in razne novice.

Osebnost. — Ravnatelj tukajšnjega ženskega učiteljskega gospod Štefan Kriznič je imenovan šolskim svetnikom.

Provizorični gimnazijski učitelj Gustav Hemetsberger je imenovan pravim gimnazijskim učiteljem v Gorici.

Prememba v učiteljski službi. — V Kozbano pride na mesto učitelja Klavara absolvirani učiteljski gosp. Al. Toroš, v Devin pa za podučiteljico gospodična Marija Blažič.

Odlikovanje. — Pisarnični ravnatelj okrožne sodnije v Gorici, g. Fran Potočnik, je stopil v pokoj. Tem povodom mu je podelil cesar zlati križec za zaslugo s krono.

Popravek. — Pri premembah v učiteljski službi smo pisali, da pride v Ločnik g. Kutin, kar pa je pomota. V Ločnik na slov. solo pride g. Kuntih.

Cesar v Pulju. — V ponedeljek je dospel naš cesar v Pulj na pomorske manevre. V Divači je bil slovesen vsprejem. Kolodvor je bil odičen svečanostno, na njem pa se je zbralo premnogo občinstva, uradništvo, šolska mladina, duhovščina itd. Dvorni vlak je dospel na postajo v Divači ob 9.45. Cesar je stopil iz vlaka, pozdravljen z gromčimi „živjo“-klici. Pozdravil ga je namestnik grof Goess, potem pa je bivši dež. poslanec Muha v lepih besedah izrazil udanost prebivalstva. Potem se je vršilo pred-

Križarji.

Zgodovinski roman v štirih delih.

Poljski pisatelj H. Sienkiewicz. — Posl. Podravski.

(Dalje.)

V tem hipu dospe v krčmo oni redovnik, ki je bil že poprej prišel h kneginji, in z njim vred še dva druga starejša tovariša. Samostanski služabniki prinesejo za njima pletene jerbaze, napolnene s steklenicami z vinom, in različna, urno pripravljena jedila. Redovnika pozdravita kneginjo ter jej rahlo očitata, čemu ni krenila v samostan; ona pa se opravičuje že vdrug, da se je s svojimi dvorniki naspala po dnevu in da radi hladu potuje po noči in da jej torej počitka ni treba. Vrhu tega pa tudi ni hotela buditi prečastitega gospoda opata in drugih samostanskih bratov ter je rajše zašla v krčmo na kratek oddih.

Po mnogih uljudnih besedah je končno obveljal sklep, da se hoče kneginja z dvorniki po rani maši nekoliko okrepčati in odpočiti v samostanu. Prijazni redovniki povabijo razun Mazurov tudi krakovska kmeta in Matijo iz Bogdanca, kateri je bil že itak namenjen tje, da izroči samostanu to, kar si je bil pridobil na vojni, ali sprejel v dar od darežljivega Vitolda, toda mladi Zbišek ni čul vabila, marveč je

poskočil k svojim in stričevim vozovom, katere so čuvali služabniki, da se preobleče in predstavi kneginji in Danuši v prilični obleki. Pogladiš si v naglici svoje lase, jih poveže s svatnatim trakom, na katerem je bilo nanizano jantarjevo zrno in spredaj pravi biserji. Na to obleče telovnik iz bele svile, prepasan s pozlačenim dvojnatim pasom, na katerem je visel meč, čegar nožnica je bila okovana s srebrom in slonovo kostjo. Vse to je bilo novo, sijajno in neomadeževano, dasi je to zaplenil od nekega mladega viteza, ki je služil Križarjem. Na to je še oblekel prižaste hlače, kjer so bili na jedni hlačnici našiti zeleni in rudeči prami, na drugi pa vijoličasti in žolti. Obuvši končno še rudeče črveljce z dolgimi rilci, se je vrnil v sobo.

Ko se je pojavil pri vratih, so se mu vsi začudili. Kneginja, videča sedaj, kak zel vitez se je vdinjal njeni dragi Danuši, se je še bolj razveselila. Danuša pa je skočila proti njemu kakor srna. Toda bodisi da jo je pridržala mladeničeva lepota, ali glasno začudenje dvornikov, vstavila se je za korak pred njim, pobesila oči in jela sklepati roki, ne vedoča, kaj jej je početi.

Za njo pristopijo še drugi: kneginja, dvorniki in dvornice, godci in redovniki, ker so ga vsi hoteli dobro ogledati. Mazoveške gospodičine so zle vanj kakor v tarčo, kajti vsaka izmed njih si je želela, da bi bil njo izbral; starejše pa so občudovale njegovo

dragoceno obleko in tako se je okrog njega nabralo dokaj radovednih ljudij. Zbišek pa je stal na sredi, s ponosnim smehom na svojem mladem licu ter se vrtel na mestu, da so ga tem bolje videli.

»Kdo je ta?« vpraša jeden redovnik.

»Ta je mladi vitez, bratranec onega plemiča,« odvrne kneginja, pokazavši Bogdanskega, »ki se je ravnokar zaročil z Danušo.«

Toda redovniki se niso začudili, ker taka obljuba ga še ni prav nič vezala. Vitezi so pogostoma delali take obljube tudi omoženim ženam, in ženske odličnih rodbin, med katerimi je bil ta zapadni običaj znan, so imele skoro vsaka svojega viteza. Ako je vitez napravil obljubo gosposki, ni bil še radi tega njen zaročnik; kajpada si je ona najpogostejše vzela drugega moža, a on jej je, kolikor mu je to dopuščal značaj, še na dalje ostal zvest, dasiravno se je oženil z drugo.

Redovniki so se zgolj začudili nekoliko Danušini mladosti, vsekako tudi ne preveč, kajti v tem času so že šestnajstletni mladeniči postajali kaštalani. Celo kraljica Jadviga sama je štela komaj petnajet let, ko je prišla iz Ogrske; da, celo trinajstletne deklice so že stopale v zakon. Sicer pa so v tem hipu vsi opirali svoje oči bolj v Zbiška, nego v Danušo ter poslušali besede junaškega Matijca, ki je bil ponosen na svojega bratranca, ter je jel pripovedovati, kako je prišel mladenič do te dragocene obleke. (Dalje pride.)

stavljanje cesarju raznih navzočih dostojanstvenikov in županov. Cesar je nekatere milostno ogovoril. Ob 9:55 se je vlak odpeljal. Iz Herpelj in Buzeta poročajo, da je ljudstvo z navdušenjem pozdravljalo cesarja; vsi kolodvori so odlični, v zastavah, nebroj ljudstva povsodi. Cesar je povsodi prijazno odzdravil množici.

V Cerovljah je pozdravil cesarja pazinski župan dr. Kurelič, ki se je zahvalil cesarju za ustanovitev hrvaškega gimnazija ter izrekel željo, da bi se v pazinskem okraju ustanovila kmetijska šola.

V Pulj je došel vlak ob 1. uri pop. Mesto je bilo v zastavah in preprogah. Prvo so ga pozdravili strelj iz trdnjave Brademonte in potem iz luke. Ko je došel vlak v mesto, so izstrelile vse vojne ladje po 21 streliv. Vlak se je ustavil blizu pomola cesarice Elizabete, na kar je po pozdravih zastopnikov raznih oblastij stopil cesar v jahto „Miramar“, kjer je bil ob 2½ dvorni obed. Ob 4. uri je odplula jahta k vojni eskadri blizu Pirana.

Na potovanju v Pulj se je ustavil cesar tudi na ljubljanskem kolodvoru, kjer je zažuterkoval. Pozdravili so ga tam razni dostojanstveniki. Mestni župan Hribar mu je razložil natančno ljubljanske razmere po potresu ter dal vsa pojasnila o razvoju mesta.

„Edin.“ poroča, da je g. Muha nagovoril cesarja v — nemškem jeziku. Ko dobimo o tem potrebne informacije, spregovorimo svoje.

Iz Kanala nam poročajo: Svojo udeležbo pri slavlju 35 letnice „Narodne čitalnice“ v Kanalu so do sedaj zglasila sledeča društva: Sokoli: goriski, idrijski z zastavo, solkanski, tržaški z zastavo; druga društva: „Velesila“ iz Škedenja, pevsko in glasbeno društvo iz Gorice, rokodelsko bralno in podporno društvo iz Gorice z zastavo, čitalnica iz Solkana z zastavo, pevsko društvo „Lipa“ iz Bazovice po odposlanstvu, bralno in pevsko društvo iz St. Andreža, pevsko in tamburasko društvo „Podgora“ iz Podgore, bralno društvo „Orel“ in bralno društvo iz Ročinja; bralno in pevsko društvo na Slapu po odposlanstvu, rokodelsko bralno društvo iz Tolmina; akad. ferijalno društvo „Adrija“ iz Gorice po odposlanstvu, dobrovoljno gasilno društvo iz Kanala, tamburasko društvo „Kanal“ iz Kanala.

Slavnost 35-letnice kanalske čitalnice se boje vršila dne 7. t. m., kakor sledi: Ob 8½ uri zjutraj oditjenje čitalnične trobojnice s trakovi, pobarjenimi od rodoljubkin in rodoljubov kanalskih, na to odhod na domače pokopališče, kjer se proslavi spomin pok. skladatelja Jos. Kocjančiča z oditjenjem gomile in nagovorom. Potem se bodo sprejemala predpoludnem došla društva, popoldne pa se bo vršilo nadalje sprejemanje došlih društev in gostov. Točno ob 3. popoldne na trgu pozdrav vseh društev in gostov po slavnem županstvu kanalskem; oditjenje zastav zunanjih društev s spomin-vrpami in venci; na to obhod vseh društev po trgu z godbo na čelu in odkorakanje na slavnostni prostor, kjer prične točno ob 3½ uri veselica s sledetimi vsproredom:

1. Pozdrav; 2. M. Zega: „O ti moj dom“, poje moški zbor „Narodne čitalnice“ v Kanalu; 3. Govor, govori dr. R. Gruntar iz Gorice; 4. I. pl. Zajc: „Ustaj rode“, poje moški zbor pevskega in glasbenega društva iz Gorice; 5. Katkič: „Venec hrvaških narodnih pesmi“, udarja tamburaski zbor pevskega in tamburaskega društva „Podgora“ iz Podgore; 6. Grbič: „Slovanski brod“, poje moški zbor pevskega društva „Velesila“ iz Škedenja pri Trstu; 7. Camič: „Iz naroda za narod“, potpuri, udarja tamburaski zbor „rokodelskega bralnega društva“ iz Tolmina; 8. Volarič: „Kvisku bratje“, poje moški zbor „bralnega in pevskega društva“ iz St. Andreža; 9. Hudovernik: „Nasa zvezda“, moški zbor, pojeta skupno zbora „Čitalnice“ in „Sokola“ iz Solkana; 10. H. Sattner: „Vrbica“, poje mešani zbor „pevskega in glasbenega društva“ iz Gorice; 11. Vilhar: odlomek iz opere „Smiljana“, zbor gorskih deklet, poje ženski zbor „narodne čitalnice“ v Kanalu s spremljevanjem tamburaskega društva „Kanal“ iz Kanala; 12. Telovadba: Proste vaje in vaje na orodju, proizvajajo Sokoli: goriski, idrijski, solkanski in tržaški; 13. I. pl. Zajc: „Slovenac“ „Hrvat“, pojejo skupno vsa sodelujoča pevska društva; 14. Po veselici: ples, prosta zabava in umetniški ognji.

Pričetek točno ob 3. uri in pol popoldne. Vstopnina 40 vin., s sedežem 1 krono. Na odru ali pri telovadbi sodelujoči člani pevskih tamburaskih in sokolskih društev so vstopnine prosti.

Izletnikom v Kanal naznanjamo, da se prijaviijo lahko v naši tiskarni do petka, ker je še na razpolago prostora za osem oseb.

„Tega ne bo nikoli.“ — V št. 59. l. 1899. stoji v dopisu iz Brd pod naslovom „C. kr. namestnik na Goriskem“ nastopno: „V pogovoru z županom je vprašal (namestnik), koliko dus šteje občina Kojsko ter koliko prebivalcev obsega kojsko županstvo, kar se mu je vse povedalo in razložilo. — Vprašal je, če je tudi kaj Italijanov vmes, ko pa je zvedel, da ni niti jednega, se je čudil!... Glede abstinence je odgovoril župan, da oni se strinjajo popolnoma s svojimi poslanci, in ko bi ti delali drugače, bi jim dali nezaupnico, in to tim več, ker mi zahtevamo le enakopravnost, Italijani pa hočeje primat. Na to je dejal namestnik: **Tega ne bo nikoli!** Kakšen vtis je zapustil v srcih poslušalcev, to si misli lahko vsakdo.“

V poročilu iz Dornberga, kjer je tudi preganjal slov. poslance v deželni zbor, čitamo na koncu: „Iz vsega obnašanja kakor tudi govorjenja je bilo razvideti, da nima srca za nas, temveč dela z vso silo na to, da bi se podali Italijanom na milost in nemilost. Ali to ne pojde, g. grof! (Čuli smo, da takoj po odhodu so prevrgli slavolok, ker ljudje so bili do sile ogorčeni po namestnikovih besedah. Ur.)“

To dovolj govori, kakšen namestnik je bil grof Goëss, kakšne utise je napravljial na ljudstvo, kaže pa tudi dovolj, kakšen ne sme biti njegov naslednik.

Intronizacija tržaškega škofa se je izvršila v nedeljo na slovesen način. Procesije, ki se je vila od cerkve Starega sv. Antona v Stolno cerkev, so se udeležili tudi Slovenci, in sicer sta slov. Marijina družba in bratovščina sv. Cirila in Metoda tvorili skoro vso procesijo. Laskih udeležencev je bilo strašno malo. Veterinov je bilo jako malo; na prostoru pred Stolno cerkvijo so pričakovali škofa zastopniki oblastev: namestnik grof Goëss, župan Sandrinelli s 4 slovenskimi svetovalci. Od laskih svetovalcev ni bilo nikoga. Petronio je šel tako daleč, da je hotel prepovedati celo zastave slov. bratovščinam.

Torej omenjeni cerkveni spreved so omogočili pravzaprav Slovenci, ker drugače bi bil strašno klavern. In da je bil zastopan mestni svet, so omogočili tudi slovenski svetovalci... Škof je Nemec, ki ne ume slovenske besede, vsa prireditve sprejema in intronizacije je bila prirejena strogo lasko; neizmerno se je torej žalilo že s prvega početka slovensko prebivalstvo. Ali kaj vidimo kot odgovor na to? Procesijo omogočijo Slovenci, in z županom nastopijo slovenski mestni svetovalci!!! Ali je to usiljivost, ali je to štafaža, o tem ne bomo tu razpravljali, ker si je vsakdo s tem hitro na čistem, vprašamo le: Ali bi ne bilo po dogodkih zadnjega časa umestnejše in častnejše za Slovence, da se niso udeležili procesije ter da niso sli zastopat mesto? Ali bi ne bilo lepše za nas, značilnejše za tržaške razmere pa tudi vplivnejše na škofa, da ni bilo Slovencev sploh poleg, da bi se bila videla pri procesiji laska mizerija, pri zastopstvu mesta pa bi bil figuriral sam župan? Mi smo tega mnenja, da bi bil tak odgovor edino pravi. Vse drugo je le vsiljivost, štafaža, ter ne kaže nikake odločnosti in moštosti, marveč nekako neopravičeno podvrženost uplivu raznih „pragospodov“, kar bojevnike za sveto unijatstvo dokaj slabo označuje.

„Če ne, gre pa sv. Duh iz Rihemberga.“ — Med tistimi bojovníki, ki so se borili pri zadnjih občinskih volitvah v Rihembergu za sveto vero in čast božjo, je bil tudi predobro znani stanjelski kurat s Krasa. Agitiral je in letal okoli, da bi si bil kmalu nogo polomil. In nekje je rekel, da ako ne zmaga „katoliška stranka“, pa gre sv. Duh iz Rihemberga. Nô, ker je zmagala, je torej ostal sv. Duh v Rihembergu, in govoril bo iz Pavlice še naprej, posebno pri raznih računih in denarjih, kakor je govoril doslej. Sveta katoliška stvar je rešena in zmagal je očka Pavlica, kateri ima okoli sebe, razven jednega ali dveh, same nevedneže; nô, to mu pride prav, da bo „gospodaril“ še lažje v večjo čast božjo in za sveto katoliško stvar! Sv. Duh ne pojde iz Rihemberga, marveč se je utelesil v očki Pavlici. Srečna občina ri-

hemberško-brejska, ko ima v svoji sredi sam mega sv. Duha!

Ob tej priliki povemo g. stanjelskemu kuratu, da je nekoč neki g. nunc, katerega mogoče pozna, poljuboval neko mlado gosposlično. Vprašamo ga, ali je bilo tudi to v večjo čast božjo, za sveto katoliško stvar, ter ali je šel radi tega sv. Duh iz dotičnega kraja ali je tam ostal? Ker g. kurat tako natančno ve, kje je sv. Duh in kje ga ni, je gotovo on poklican, razvozlati to vprašanje.

„Gorica“ in šolske oblasti. — V soboto se je spravila naša Slomškarija v „Gorici“ nad — okrajni šolski svet goriski, ker ni zadovoljno ustregel željam dveh napetih Slomskarjev. Kar stoji črno na belem v „Gorici“, je znak prave klerikalne nesramnosti, katera meni, da za njo ni sibe, odkar je profesor Berbuč mogočen član deželnega šolskega sveta. — Članek v „Gorici“ je značilen za naše razmere. Zato si ga privoščimo obširneje prihodnjic.

Proti unijatstvu. — V Trnovem v Ljubljani je bral dr. Požar na prošnjo tamkajšnje Ciril-Metodove podružnice sv. mašo v staroslovenskem jeziku. Asistirali mu je domači župnik preč. g. Vrhovnik. Ali na ordinarijatu in v uredništvu „Slovenca“ so pihali. Sedaj pa je škof ljubljanski izdal odredbo, v kateri pravi: „Ako je tuji duhovnik obreda grško-iztočnega s staroslovenskim jezikom in pokaže potrebne listine svojega škofa, naj se mu dovoli opraviti tiha sv. maša; ne smejo se pa duhovniki grško-iztočnega obreda v naše cerkve vabiti, da bi tam službo božjo privatno ali celo slovesno obhajali; ako je bil tuji duhovnik našega obreda, pa je od njega prestopil h kateremu drugemu obredu (kakor gosp. dr. Požar), ne sme v naši škofiji maševati ne tiho, ne slovesno, ako nima za to izrečnega dovoljenja od knezskofijskega ordinarijata.“

„Slov. Narod“ pristavlja na to: „Slovensčina jim smrdi, tem katoliško-narodnim, in zato ji je škof s posebno odredbo zapril kranjske cerkve, v katerih sme vladati samo latinščina. Ta odredba postavlja v pravo luč narodnjastvo naših katoliško-narodnih, priča pa tudi, kako se šenklaška gospoda boji, da bi ljudstvo začelo zahtevati, naj se služba božja opravlja v razumljivem jeziku, v narodnem jeziku. In ta strah ni neopravičen! Morda pride že kmalu čas, ko se bo po Kranjskem razlegel klic: Proč z latinizatorji — dajte nam slovensko službo božjo!“

Potres. — Pišejo nam iz Oseka 1. t. m.: Danes v jutro se je čutil pri nas potres, in sicer ob 8. uri 50 m, ob 9. uri 10 m in ob 9. uri 17 m.

Potres so čutili tudi v Gradišču ob Soči, in sicer tri sunke med 9. in 10. uro zjutraj. Čutili so potres bač po celi Furlaniji.

Kako si znajo pomagati. — Kako perfidno se je obregnil „Prismojenec“ ob naše narodno ženstvo, katero sodeluje pri veselicah na deželi, smo že povedali. Namesto da bi pripoznal, da je grešil, pa ima predrznost, navesti iz dotične naše notice par izrazov, katere edino zaslužijo močje, ki na tako surov način žalijo naše narodno ženstvo. Ponatisnil je oznake, kakor smo mu jih dali, ali skrbno je zamolekal, zaka j jih je dobil. Seveda čitatelji „Prismojenca“, katerim je čitanje naprednih listov zabranjeno pod smrtnim grehom, morajo živeti v prepričanju, da je bil „Prim. List“ zopet po krivici napaden. To je res lepa taktika! Kadar napravijo kako lopovščino ter dobijo na njo zaslužen odgovor, pa se lepo potuhnejo in delajo nedolžne, kličejo pa: Glejte, kaj so nam rekli! Nikdar pa ne povedo, zaka j so dobili lekcijo.

Z raznih strani dežele nam poročajo, da je ono infamno pisarenje proti našemu narodnemu ženstvu v „Gorici“ in „Prim. Listu“ obudilo mnogo ogorčenja. Pa se tudi mora studiti vsakemu tako krivično in perfidno napadanje našega narodnega ženstva!

Cement sovražnik klesarstvu. — Na nabrežinskem shodu sta govorila odposlanca narodno-napredne stranke tudi o nevarnosti, ki preti vsej klesarski obrti od — cementa in betona. Treba je torej klesarstvo še skrbno čuvati, ne pa naravnost uničevati s pretiranimi zahtevami socijalnih demokratov.

Kolika nevarnost res preti kamnu, sem videl na svoje oči pred tremi tedni. Šele meseca aprila so začeli delati med Trbižem in Rajbljem dva mosta z obokom do 20 m širokim, — a v juliju so že vozili čez. Oba mosta sta vzlita iz betona. Delo je naravnost krasno in je stalo

veliko manj nego kamen. In kako hitro je šlo vse od rok! — Kaj bo s klesarstvom na Nabrežini in drugod po Krasu, ako pojde tako naprej? — To v premislek onim, ki menijo, da dobé pri klesarstvu znamenit vir za življenje ter zahtevajo čedalje večje plačilo za manj dela. Z nazor, kakorsne je razvijal na nabrežinskem shodu g. Kopač, uničijo klesarstvo popolnoma. Kaj pa potem? Ali pojdejo res vsi s „punkeljekom“ po svetu? Ali kam? — Torej le po pameti in previdno, dragi delavci. Slusajte one, ki hočejo dobro Vam in vsemu narodu! A. G.

V Kobaridu je torej kaplan res ustanovil „Katoliško bralno in izobrazevalno društvo“. Kar piše ta pobič o svojem društvu v „Prim. Listu“, dokazuje zopet le skrajno nesramnost in predrznost, ki sta posebjena v zeganem njegovem telesu. — Mi mu povemo danes, da v Kobaridu ni prostora za podobne farovške neumnosti, kar sprevidi tudi tistih par kaplanovih podreptnikov, katere bodo Kobaridci pošiljali v kaplanijo, ko bodo česa potrebovali od naprednjakov. — O glavnem farovškem priganjaču, ki je že veliko nasleparil po svetu, veliko delavskih solza zakrivil, rečemo s hribovsko prislovico: „Vsaka stara k...a, ko jo greh zapusti, postane farovska“. Ako meni, da se odkriža hudiča iz njegovih krempljev s tem, ako se na stara leta kaplanom za suknjo obesa, se gotovo jako moti. — Čevljar Ivancič pa tudi še ni svetnik. Pazi naj le, da ne bo edino še svetnikom čevlje delal.

V Zagraju so aretirali Al. Toneta, in sicer se je izvršilo aretiranje na ukaz politične oblasti, baje radi tega, ker se je bil Tonek nekaj sporekel z vladnim komisarjem na nekem shodu, kateremu je predsedoval. Aretiranje je vzbudilo mnogo začudenja.

V St. Martinu na Krasu so sezidali novo šolsko poslopje, katero je bilo izročeno svojemu namenu v nedeljo dne 31. t. m.

Redek slučaj. — V soboto je prišel v tukajšnjo Wokulatovo knjigarno neki duhovnik iz Furlanije, ki je prinesel gospodu Wokulatu 16 kron za neko knjigo, katere je bila ukradena iz knjigarne pred 12 leti. Tisti, ki jo je bil ukradel, je dal denar duhovniku, in ta ga je prinesel knjigarju. G. Wokulat si pač ni mislil, da bo kedaj oskodoval za ono „izginolo“ knjigo!

Ušla z doma. — Fakovemu Pepčetu, ki ima 10 let, in Simičevemu Valeriju, ki ima 12 let, oba iz Dobrovega v Brdih, je bilo prislo na misel, da bi ne bilo napadno, ogledati si malce svet. Prišla sta v Gorico, kjer sta spala v mestnem vrtu. Tam pa ju je zagledalo bistro oko redarjevo, in dečka sta morala na redarstvo, odkoder so ju poslali domov.

Utonil v Soči. — V soboto zvečer se je kopalo v Soči v Solkanu tam, kjer prevažajo z barko, več dečkov. Eden izmed njih, 10-letni Zavrtanik, sin čevljarjev, je šel predaleč v globoko vodo ter utonil.

Ustrelil se je v bližini stanovanja svoje ljubice v Staranzanu v Furlaniji neki Anton Ferlan iz Sv. Križa. Nekdo ga je nalfarbal, da ga oboževano dekle ne ljubi, nakar se je šel ustrelit. Bil je kmalu mrtev.

Aretirali so Andreja Jakulina iz Cepovana, ker je bil vzel pri tvrdki Saunig & Dekleva sivalni stroj. Prišel je v prodajalno ter se delal kakor posestnik, ki bo plačal, ko proda vole, oziroma ko pripelje drva. Ali ko je stroj dobil, ga je prodal v Solkanu pod ceno. Tvrdka je po dveh mesecih tirjala Jakulina, na kar se je skazalo, da je mož v Gorici ter da je očitvidno hotel le nabaviti si denar z „nakupom“ stroja. Sedaj pride pred sodnijo.

Družba sv. Mohorja. — Z velikim veseljem naznanjamo dragim Slovincem, da je število udov družbe sv. Mohorja letos znatno napredovalo. 80.046 Slovencev-Mohorjanov se je letos zbralo pod zastavo sv. Mohorja in Fortunata, toliko se jih je družilo pod kosatim drevesom, katero sta v dobro slovensko zemljo zasadila nepozabna nam škof A. M. Slomsek in monsignor A. Einspieler, katero je s svojim blagoslovom očitvidno zalival ljubi Bog, katero je skrbno gojila slovenskih rodoljubov požrtvovalnost in gorka ljubezen.

Hvala neizmerna zato darovalcu vsega dobrega, ljubemu Bogu, ki je blagoslovil naš trud; hvala tisočera vsem neumornim porverjenikom, ki zbirajo raztresena krdela Mohorjanov, hvala vsakemu posamezniku, ki je

s svojim pristopom k družbi množil naše število!

Družba šteje letos 3936 udov več kakor lani in 1450 udov več kakor predlanskim. Po posameznih škofijah je število sledeče:

1. Gorška nadškofija	8697 (+ 98) udov
2. Krška škofija	6565 (+ 357) „
3. Lavantinska škofija	25408 (+ 1637) „
4. Ljubljanska škofija	31313 (+ 1736) „
5. Tržaško-koperska škofija	4268 (+ 227) „
6. Sekavska škofija	556 (- 42) „
7. Sornboteska škofija	346 (- 5) „
8. Zagrebška nadškofija	446 (- 33) „
9. Senjska škofija	193 (- 13) „
10. Poreška škofija	132 (- 4) „
11. Djaškova škofija	66 (+ 1) „
12. Bosna	229 (+ 3) „
13. Videmska nadškofija	183 (- 2) „
14. Razni kraji	420 (- 121) „
15. Amerikanci	982 (+ 74) „
16. Afrika in Azija	242 (+ 33) „

Skupaj 80046 (+ 3936) udov.

Dijake od 14 leta dalje se sprejme na stanovanje in hrano. Ponudbe sprejema naše upravnistvo.

Zahvala. — Podpisano vodstvo izreka tem potom najiskrenejšo zahvalo vsem onim, ki so pripomogli, da je XIV. glavna skupščina „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“ dne 14., 15. in 16. avg. t. l. v Trstu uspela tako sijajno.

Imenom se zahvaljuje pripravljalnemu odboru za obilni trud, ki ga je imel s pripravi za Zavezino zborovanje, prav posebno pa gosp. učitelju Antonu Grmeku za prirediteljske banke in izleta v Benetke; slavn. čitalnišnem odboru za prepustitev prostorov v Čitalnici za zborovanje delegacij; slavn. „Slovanskemu pevskemu društvu“ za prirediteljske koncerte v „Narodnem domu“ v Barokovljah; vsem tržaškim in okolicianskim Slovincem na čelu gosp. dr. Pybaču za simpatije, ki so jih skazovali v onih dneh naprednemu slov. in istr. hrv. učitelstvu; vsem uredništvom nam prijaznih listov za laskave pozdrave in obširna poročila o naših zborovanjih; gosp. Vekosl. Strmsku, Engelbertu Ganglu in Ivanu Šegi za izborna poročila; našima častnima članoma gospodoma drž. poslancu in dež. odborniku, dr. Iv. Tavčarju in ljubljanskemu županu Iv. Hribarju, ki sta prihitela med nas iz bele Ljubljane ter nas z vznesenimi govori navduševala in dajala pogum za naše težko stanje; vsem dragim in milim gostom neučiteljem, ki so prisli na naš shod in vsem onim, ki so nam poslali brzojavne pozdrave; vsem govornikom za navdušene napitnice in sploh vsem udeležnikom, ki so pripomogli, da je nastopila „Zaveza“ tako impozantno.

Vodstvo „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Tajnik: Drag. Česnik. Predsednik: L. Jelenc.

Zahvala — „Česko-slovenski spolek v Pragi“ je blagoizvolil poslati podpisaniemu vodstvu 160 K za dve častni nagradi za dva najboljša mladinska spisa. Za ta veledušni in plemeniti bratski čin je „Zaveza avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“ pri svoji glavni skupščini v Trstu dne 15. t. m. cenjenemu „Česko-slovenskemu spolku v Pragi“, osobito njega poštvovalnemu predsedniku, gospodu Ivanu Legu z velikim navdušenjem izrekla svojo najtoplejšo in najsrčnejšo zahvalo.

Vodstvo „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.

V Ljubljani, dne 31. avg. 1902.

Tajnik: Drag. Česnik. Predsednik: L. Jelenc.

Razpis častnih nagrad. — „Česko-slovenski spolek v Pragi“, pod predsedstvom velikega prijatelja slovenskega naroda in zlasti slov. učitelstva, gospoda Jana Lega, hoče se nadalje podpirati slov. mladinsko slovstvo s častnimi nagradami. V to svrhu je zopet poslal 160 K za dve častni nagradi za dva najboljša mladinska spisa.

Radostno objavlja podpisano vodstvo ta plemeniti ukrep naših bratov Čehov ter razpisuje s tem dve častni nagradi po 100 in 60 K za najboljša mladinska spisa, obsežajoča najmanj po 3 tiskovne pole.

Spisa morata biti izvirna in primerna otroškemu duhu. Rokopise je poslati predsedništvu Zaveze do 31. decembra t. l.

Pisatelji naj se ne podpisujejo na svoj rokopis, temveč naj priložijo svoja imena v zaprtem zavitku, na katerem bodi zabeležen naslov dotičnega spisa.

Spise bodo ocenjevali posebni ocenjevalci. Ocenjena spisa bodeta last Zaveze in izideta kot IV. in V. zvezek „Mladinske knjižnice“.

Vodstvo „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“.

V Ljubljani, dne 31. avg. 1902.
Tajnik: Drag. Česnik. Predsednik: L. Jelenc.

30.000 kron znaša glavni dobiček olomuske razstavne loterije. Opozorjamo, da je zrebanje nepreklicno dne 25. septembra ter se izplačajo posamezni dobički od prodajalcev v gotovini le z 10% popustom.

Razgled po svetu.

Državni zbor bo sklican baje prve dni meseca oktobra, kakor sodijo nekateri dunajski listi.

Kranjski deželni zbor. — Znano je našim čitateljem, kako brezvestno so onemogočili klerikalci zborovanje kranjskega deželnega zbora. Dežela trpi neizmerno, ker ni mogoče rešiti nujna gospodarska vprašanja, odvisna od sklepov dež. zbora. Zlasti je uravnava Mirne tako potrebnaj, da ni mogoče več odlasati z delom. Vlada je zato sprožila misel, da naj se skliče deželni zbor, da reši vsaj to vprašanje; zahtevala pa je od dež. odbora jamstvo, da bo zborovanje mirno. Sedaj se vršijo pogajanja. Klerikalci sicer pravijo, da je potreba sklicati deželni zbor, ali pa bodo dali mir ali ne, tega pa nečejo prav povedati. Da bi se delali ljudstvu lepe ter stavili naprednjake v luč, da so le-ti zakrivila dela pri uravnavi Mirne, so začeli trditi, da so liberalci krivi zavlačevanja ter da se mora radi njih sklicati dež. zbor! To je seveda manever proti nezavednim volilcem.

Gledé sklicevanja dež. zbora so oddali narodno-napredni poslanci tako izjavo: „Klub narodno-naprednih deželnih poslancev spoznava vsakoletno redno zborovanje deželnega zastopa za eminentno in brezpozoljno potrebo dežele in prebivalstva. Z ozirom na to in dalje, ker so do sedaj neresene vse naloge deželnega zbora za tekoče leto, pritrjuje klub nameri, sklicati čimprej zopet deželni zbor; toda to samo pod pogojem:

1. Da tudi drugi stranki dež. zbora tako, kakor klub narodno-naprednih dež. poslancev s to izjavo, obljubita in zajamčita stvarne in mirne obravnave, izogibaje se oviranju le teh v katerikoli obliki.

2. da pridejo na razpravo pred vsem vsi oni predmeti, katere je imel zbor obravnavati že v zadnjem, nagloma zaključenem zasedanju, kakor tudi vse one predloge, katere bi vlegnil deželni odbor predložiti v novem zasedanju.

V gosposki zbornici. — Pisarniški ravnatelj gosp. zbornice sekcijski šef vit. Janner je sel v pokoj. Na njegovo mesto je imenovan dvorni svetnik v notranjem ministerstvu Ludovik grof Marenzi.

Manifestacijski shod radi šolstva v Trstu. — Dne 14. t. m. ob 4. uri pop. se bo vršil na vrtu šole sv. Cirila in Metoda pri sv. Jakobu v Trstu velik manifestacijski shod v prilog slovenskega šolstva v Trstu.

Nemški cesar pride baje že letos v Rim vrnit laškemu kralju poset. Drugi viri pa pravijo, da se to zgodi prihodnjo pomlad.

Laške pristane obišče na jesen velika ruska eskadra pod poveljstvom velikega kneza Alekseja.

Izgredi v Zagrebu. — „Srbobran“ je bil prinesel članek, jako ostro pisan proti Hrvatim. To je dalo povod, da so se dvignili Hrvati najprvo proti uredništvu lista, potem pa sploh proti Srbom. Izgredi so bili v nedeljo in v ponedeljek. Množica je demonstrirala pred hišami Srbov, udrla v njihove prodajalnice in kavarne ter vse porušila. Izdane so stroge odredbe glede na javni mir in red.

V Zagrebu se je vršila nekaj dni senzacionalna obravnava proti uredniku in pisatelju dr. Hinkoviću, ki je pri nekem predavanju o spiritizmu govoril tudi, kako izrablja neke vrste duhovščina strasilo pekla in vic v ta namen, da molze vernike. Urednik „Kat. Lista“, duhovnik Korenić, je tožil dr. Hinkovića radi motenja vere in hujskanja proti duhovščini. Ta razprava kaže vso perfidnost hrvatskih klerikalcev. Zagovarjal se je

oboženec sam, zastopal pa ga je tudi dr. Potočnjak.

Atentat z bombo. — V soboto popoldne se je na postaji Selzthal zgodil atentat na spekulant s premogom, viteza Guttmanna z Dunaja. Bivši uslužbenec Guttmannov, inženir Hugon Scholz, je vrgel dinamično bombo na Guttmanna. Ta je bil na glavi lahko poškodovan, njegov spremljevalec, gozdar Sobotka, pa tako težko, da je drugi dan umrl. Napadalec Scholz je bomba na licu mesta ubila. Eksplozija je bila tako močra, da so počile vse sipe in je tudi postajno poslopje poškodovano. Scholz je bil pred 6 leti odpuščen iz službe pri Guttmannu in je gotovo poskusil ta atentat iz maščevalnosti.

Grozna nesreča. — Iz Pontablja poročajo: Tatinski lovec Cesare Tabacco je sel na lov na srne. V gozdu sta neka Lahinja in nje 12-letni sin nabirala maline. Lovec ju je videl daleč za grmom in ne da bi dalje gledal, kdo da je tam, je ustrelil mené, da je meril na srne. Fant je obležal na mestu mrtev, mati je težko ranjena. Lovec se je sam naznanil sodniku.

„Ostdeutsche Rundschau“ je že kupila baje nemška ljudska stranka. List postane njeno glasilo. Wolf pa pojde za urednika nekega lista v Nemčijo.

Rumunija. — Iz Bukarešta poročajo, da so bili iz tajnega arhiva rumunskega generalnega štaba ukradeni jako važni vojni načrti ter prodani Rusiji.

Francija. — V Brestu so dali zapreti škofovega namestnika Salauna, ker je povzročil celo revolto proti zaključenju redovniške šole v Saint Meenu.

Pri vojaških vajah v Lugošu na Ogerskem je bilo ranjenih 15 honvedov s strelji, 30 vojakov pa je dobilo solnčarico.

Štrajk v Florenci. — V Florenci so jeli štrajkati uslužbenci pri tramvaju. Mesto je vojaško zasedeno, vse je zaprto, celo kavarne, vozi pa le nekaj vozov pod vojaškim varstvom. Izdane so stroge odredbe. Štrajk je danes kontan.

Delavska stanovanja.

(Dalje.)

Vsled hitrega naraščanja zemljiške rente v mestih so cene stanovanj hitreje narastle nego dohodki skoraj vseh slojev, izdatki za stanovanje tvorijo torej vedno večjo procentno vsoto cele konzumcije. Toda to dejstvo nima za vse sloje jednakega kvantitativnega pomena, ampak zadeva posamezne sloje tembolj, čim nižji so njihovi dohodki, torej najbolj nižje, predvsem delavske sloje, ki morajo dandanes tretjino svojih dohodkov dajati le za stanovanje, dočim boljše situirani sloji izdajajo le petino do desetino in še manj. Akoravno morajo delavci izdajati tako velik del svojih dohodkov za stanovanje, da je vsled tega morebitno povišanje plač za nje le iluzorično — so vrhutega stanovanja, za katere morajo plačevati od dne do dne višje vsote, večidel nezdrava in sploh neuporabljiva. In slednjič ne more delavec niti dobiti stanovanja za ceno, ki bi bila primerna njegovim dohodkom.

To dejstvo je napotilo nekatere raziskovalce, da so razdelili prebivalstvo po dohodkih ter preiskovali na podlagi te razdelitve umrljivost. Tako deli Reck (Bericht über die Gesundheitsverhältnisse der Stadt Braunschweig in den Jahren 1864—73) ceste po povprečnih dohodkih ondodnih prebivalcev v pet razredov in navaja sledeče koeficiente umrljivosti:

Od 10.000 prebivalcev je umrlo:				
do 5 let	5—15 let	15—30 let	30—50 let	50—70 let
do 75 tol.	96	74	140	472
75—100	93	59	135	373
100—150	80	50	123	382
150—200	85	43	129	311
čez 200	64	42	135	255

Najznačilnejša je umrljivost od 5—15 let, ker se v teh letih pač še ne more vpoštevati raznih škodljivih vplivov pri izvrševanju težkega poklica. Reck naravnost trdi, da so v prvi vrsti vlažna stanovanja vzrok velike umrljivosti v teh slojih.

Th. Sörensen je razdelil dansko mestno prebivalstvo v tri razrede:

1. v prvem razredu so delavci, služabniki in berači;

2. v drugem nižji uradniki in častniki, učitelji, kontoaristi, trgovski pomočniki, kramarji in obrtniki;

3. v tretjem višji uradniki in častniki, zdravniki, advokati, veletržci, rentirji itd.

Od 10.000 prebivalcev je umrlo na leto:

Starost	Kopenhagen			Provincijalna mesta		
	1. razred	2. razred	3. razred	1. razred	2. razred	3. razred
m o ž k i						
20—25	79	76	40	73	64	—
25—35	96	73	58	75	61	61
35—45	191	102	92	133	85	66
45—55	356	173	159	245	156	122
55—65	642	365	312	382	287	254
65—75	1060	725	565	790	653	583
75 in čez	2071	1731	1383	1756	1419	1132
ž e n s k e						
20—25	72	59	44	51	72	66
25—35	77	66	80	79	82	72
35—45	134	84	78	98	79	75
45—55	204	97	104	135	105	87
55—65	380	163	174	238	168	175
65—75	771	385	438	546	461	347
75 in čez	1927	982	1208	1557	1209	1000

Z malimi izjemami je torej v prvem razredu večja umrljivost nego v drugem, in v tem zopet večja nego v tretjem. Pri možkih moramo seveda v tem slučaju vpoštevati tudi vpliv pri izvrševanju poklica.

Najslabejša stanovanja imajo gotovo kaznjenci. Angleške kaznilnice nam popisuje Howard. Te kaznilnice so bile že vsled tega tako nezdrave, ker se je višina davka ravnala po številu oken. Ker so morali nadzorniki kaznilnic ta davek iz lastnega žepa plačevati, je pač razumljivo, da so bili ti zaporci večinoma brez oken. Ko so l. 1729, preiskali Marshalsea Prison, so našli, da je prenočevalo v sobi, ki je bila 14 angleških čevljev široka, 16 dolga in 8 visoka, vsako noč najmanj 32 kaznjencev. Howard popisuje grozno smrad v zaporih, v katere se niso upali zdravniki in strežaji, ker so se bali mrzlice.

Villermé popisuje francosko kaznilnico v Pau, nek star stolp z majhnimi okni, kjer je bilo povprečno 60 kaznjencev zaprtih; v tem zaporu je umrlo v letih 1804—9 navadno po 16 kaznjencev, torej četrtina.

R. Chasinnat navaja za francoske zapore (1822—37) sledeče številke:

Od 100 jetnikov je umrlo vsako leto:

leto kazni	
1	92
2	67
3	40
4	24
9	23

Zanimive podatke nam daje Geisler o moški kaznilnici v Waldheimu (Über die Morbiditäts- und Mortalitätsverhältnisse der Sträflinge im Männerzuchthause zu Waldheim 1894).

V starosti	Od 1000 oseb je umrlo na leto		Nadaljna povprečna življenska doba	
	1. 1871-81	2. 1881-91	1. 1871-81	2. 1881-91
22 let	22.2	8.53	27.4	37.04
25 "	21.0	8.48	26.1	34.96
30 "	22.7	9.28	23.7	31.41
35 "	26.5	11.01	21.4	27.83
40 "	2.0	13.63	18.9	24.46
45 "	25.0	16.20	16.0	21.16
50 "	40.1	21.45	13.0	17.98
55 "	53.9	27.96	10.8	14.96
60 "	77.4	38.25	8.6	12.11
65 "	119.8	55.20	6.6	9.55

Umrlijivost kaznjencev je torej mnogo večja nego umrljivost ostalega prebivalstva, v starosti 22 let je bila nadaljna povprečna življenska doba celo za 10 let krajša.

Seveda so se zdaj tuintam te razmere nekoliko zboljšale, ker so gotovi krogi uvideli, da so pravzaprav tudi kaznjenci ljudje. Vendar vidimo, da je še zdaj umrljivost v teh slojih precejšna, tako je n. pr. v zaporu Moabitu (Berlin) znašala v zadnjih letih 2%, odstotkov.

(Dalje pride.)

Trgovina modnega blaga!

J. ZORNIK
GORICA

Moderce
Dariške zadnje novosti
kupite najhitreje in najceneje pri
J. Zorniku, Goriška ulica 7.
Z ozirom na šele jako kratko
dobro moje trgovine, stežen si
se dobijo od mnogobrojnih ča-
stih dam in gospodov, pre-
stavlja o mojih dobrih, pre-
ciznih in cenah, da se pri meni
moderco kakor se vidijo
po modnih listih 50%
cena je kakor drugod.

Pozor!

Podpisani priporoča slavnemu občinstvu
v Gorici in na deželi, svojo
prodajalnico jestvin.

V zalogi ima kave vseh vrst, različne moke
iz Majdičevega mlinarstva v Kranju, nadalje ima tudi
raznovrstne pijače, n. pr.: francoski Cognac,
priatni kranjski brinjevec, domači tropinovec,
fini rum, različna vina, goružice (Senz), Ciril-
Metodovo kavo in Ciril-Metodovo mlo ter drugo
v to stroko spadajoče blago. Postrežba točna in
po zmernih cenah.

Z odličnim spoštovanjem
Josip Kutin,
trgovec v Semeški ulici št. 1
v lastni hiši, kjer je »Trgova obrtna zadruga«.

Karol Draščik,
pekovski mojster in sladničar
v Gorici na Kornu št. 8.

Priporoča vsakovrstno pecivo, kolače za
birmance, torte i. t. d.

Priporoča se slavnemu občinstvu za
mnogobrojna naročila ter obljublja solidno
postrežbo po jako zmernih cenah.

Angela Gustinčič - Lagoj
trgovka in gostilničarica v Ger. Košani.

Pokojnica je bila stara 42 let.
Pogreb se je vršil v soboto pop.
ob 4 uri. Zadušnice se bodo brale pri
fari.

Ostali žalujoči priporočajo pokoj-
nico v blag spomin.

Anton Lagoj, soprog.

Otroci:

Dragotin Gustinčič — Štefanija Gu-
stinčič — Ludovik Gustinčič — Antonija
Gustinčič — Marija Gustinčič — Anton
Lagoj — Franciska Lagoj — Fran-
čišek Lagoj.

Anton Pečenko
Vrtna ulica 8 — GORICA — Via Giardino 8
priporoča

**pristna bela
in črna vina
iz vipavskih,
furlanskih,
briskih, dal-
matinskih in
isterskih
vinogradov.**

Dostavlja na dom in razpošilja po železnici na
vse kraje avstro-ogerske monarhije v sodih od 56
litrov naprej. Na zahtevo pošilja tudi uzorce.

Cena zmerna. Postrežba poštena

Reklje in koli
. za trtne nasade
se dobijo v vsaki množini in po zmernih
cenah pri **Petru Pahorju** v Renčah.

Naznanilo.

Z ozirom na to, da se je pre-
selila c. kr. okrajna in okrožna sod-
nija, c. kr. davkarija in drugi uradi
v novo poslopje v Kapucinsko ulico, si
dovoljuje podpisani priporočati slavnemu
občinstvu na deželi svojo dobroznano
gostilno

„Pri zlatem križu“ (pri Lizi)
v Kapucinski ulici

katera je preskrbljena z dobro ku-
hinjo ter toči izvrstna bela in črna
domača vina. Preskrbljeno je s so-
bami za prenočišča ter s hlevi za konje
in vozove.

Svojim rojakom v mestu in na de-
želi se toplo priporoča udani
Ivan Katnik, lastnik.

Dobre ure in po ceni!

s 3-letnim pisanim jamstvom
razpošilja na zasebnike
prva tovarna ur v Mostu (Iris)
Hanns Konrad,
Izvoz ur ter zlatarje — Most (Češko).

Dobra ura Rem. iz niklja fl. 3.75;
srebrna ura Rem. fl. 5.80; srebrna
veržica fl. 1.20; budilnik iz niklja
fl. 1.95.

Tvrda je odlikovana s c. kr. orlom; ima zlate
in srebrne svetilje iz razstav ter tisoče priznanih
pisem. — Ilustrovan cenik zastonj!

Švicarska urarska obrt.

Samo 16 K.

Naznanjamo sem vsakom
častnikom poštnim, železniškim
in redarskim uradnikom kakor
tudi vsakomur ki rabi dobro
uro, da smo opreželi
edro razprodajo
novoiznajdene origi-
nalne genske 14-
karatne remonte ure
zlatega-elektro-pla-
que, »sestav glas-
hütte«. Te ure imajo
protimagnetične pre-
cizne urne stroje, so
najnatannejše reguli-
rane in preskušene
in dajamo za vsako uro 3-letno pisano jamstvo.

Okrov, ki je sestavljen od treh odskočnih pokrovcov,
je moderno in krasno izdelan ter napravljen iz novo
iznajdene ameriške goldinske kovine ter prekrit s
14-karat. zlatom, tako, da je podoben čistemu zlatu,
in večaki jo ne morejo razločevati od prave ure, ki
velja 200 kron. Edina ura na svetu, katera ne zgubi
nikoli zlatega lica. Sprejeli smo v 6. mesecih 10.000
dodatnih naročil in okoli 3000 pohvalnih pisem. Cena
uri za gospode ali dame le 16 kron poštnina in col-
nina prosta. Vsaki uri je brezplačno pridejan moš-
njček od usnja. Krasne in moderne veržice od zla-
tega plaque za gospode ali dame (tudi ovrtnice) po
3 — 5 — in 8 — K. Ako ura ne ugaja, se sprejme
nazaj vsled česar se nima nobenega rizika. Razpo-
šiljanje po poštnem povzetju ali predplačilu.

Naročbe je pošiljati na **Razpošiljanje ur**
»Chronos Basel« (Švica). Za pisma v Švico je
staviti znamko za 25 stot., na dopisnice 10 stot.

**Nova
kleparska delavnica
v Gorici.**
ulica Sv. Antona št. 1.

Podpisani se toplo pripo-
roča svojim rojakom v mestu
in na deželi za izdelovanje
vseh kleparskih izdelkov,
kakor: cevji za vodo, žlebe za
stavbe, kuhinjske priprave itd.
Prevzema tudi vsako po-
pravo po zmernih cenah.
Zagotavlja točno postrežbo
udani

Karol Čufer,
klepar.

Anton Kuštrin
trgovec
z jedilnim blagom
Gospodarska ulica št. 23 (v lastni hiši).

Priporoča svojo zalogo jestvin, kolonijalij,
vsakovrstnega olja, navadnega in najfinejšega
»Luka« po jako nizkih cenah. — V zalogi se
dobivajo testenine trdke Žnidarski & Valencij
v Ilirski Bistrici; cikorija in zveplenke družbe
sv. Cirila in Metoda ter moke vseh vrst iz
mlinov Jochmann iz Ajdovščine in Majdica
iz Kranja.

Razpošilja naročeno blago tudi na deželo
po pošti od 5 kilogr. naprej.

Ivan Bednařik
priporoča svojo
knjigoveznicu
v Gorici
ulica Vetturini št. 3.

**Koroški
Rimski vrelec**

najfinejša planinska kislavica
izkušena ob vseh nahodih, po
sebnosti otroških, ob slabem p. ebavljanju, ob boleznih
na melurju in ledviah.

Zaloga: **Ed. Fonzerl** v Gorici Via Vetturini, Caserna
in v vseh trgovinah z mineralnimi vodami.

Anton Potatzky v Gorici.
Na sredi Raštelja 7.

TRGOVINA NA DROBNO IN DEBELO.

Najceneje kupovališče nirsberškega in drobnega
blaga ter tkanin, preje in nitij.

POTREBŠČINE
za pisarnice, kadičice in popotnike.

Najboljše šivanko za šivalno strojo.

POTREBŠČINE
za krojače in čevljarje.

Svetilnice. — Rožni veneli. — Mašne
knjižice.

Hišna obuvala za vse letne čase.

Posebnost:
Semena za zelenjave, trave in detelje.

Najbolje oskrbljena zaloga za kramarje,
krošnjarje, prodajalce pejihiho s in trgi
ter na deželi. 2 35-8

Leta 1881. v Gorici ustanovljena tvrdka
E. Riessner, v Nunski ulici 3,
(nasproti nunski cerkvi)

priporoča preč. duhovščini in slav. občinstvu
svojo lastno izdelovalnico umetnih cvetlic za
vsakovrstne cerkvene potrebe. Ima veliko
zalogo »nagrobnihih vencev, za mrtvaške po-
trebe, voščene sveče itd. vse po zmerni ceni.
Naročila za deželo izvršuje točno in solidno.
Priporoča slav. občinstvu tudi svojo tiskarno
erk na perilo.

**„Pri Velodromu“
goriško pivo**
na prodaj
po 16 kr. liter.

Čistilna voda „Reale“
iz vrelec Mathias, lastnina
Henrika Mattonija v Budimpešti
je toplo priporočena od prvih tu- in
inozemskih zdravniških avtoritet kot
najbolje čistilno sredstvo. Odlikuje se
radi množine soli »Glauber« in grenke
soli, katero ima v sebi ter s svojim
hitrim in dobrim učinkom.

Zaloga za Gorico:
Lekarna G. B. Pontoni.

„Krojaška zadruga“
vpisana zadruga z omejeno zavezo v Gorici.
Gospodarska ulica št. 7.

Velika zaloga manufakturnega blaga.

Priporoča cenj. odjemalcem svoje v obširni izbiri dospelo novo sveže blagó
za jesensko in zimsko dobo, za ženske in moške; vsakovrstna sukna, kot: Loden,
Cheviot, Kammgarn i. dr.

Krasna izbira volnenin, forštajnov (porhet), »Lawn Tennis« i. dr. za ženske
obleke.

Priporoča izborno perilo, bombažasto in cvrtnasto, katero prejema iz prvih
slezkih tovarn; med temi ima tudi preproge, namizne prte, zavese, žepne rute,
bombažaste in cvrtnaste, blago za blazine, plahte, kovre, žamet in pliš v vseh
barvah; prtenino, ogrinalke itd. Lepo perilo za moške in sicer: srajce, ovrtnike,
zapestnice, prsnike, ovrtnice, nogovice, Jäger-srajce, za hribolazce itd. itd.

Vse po najnižjih in zadnjih cenah brez pogajanja.

Na željo se pošlje tudi uzorce, poštne proste.

Srečkanje
neprekinjeno
25. septembra 1902.

Glavni dobitnik
kron **30.000** kron

Olmuške razstavne srečke
po 1 krono

priporočajo:
G. Gentili, V. Michelstädter & Co., O.
Pineherle, menjalnice v Gorici.

Vsi dobitki se izplačajo od prodajalcev z 10% odbitkom v gotovini.

**„Meduse“
SVETILKA**

dá najceneje in najmočnejšo
acetylen - razsvetljavo
na prostem.

Priporočamo **vinogradnikom** kot
najvspešnejše sredstvo proti metulju
Cochylis (grozdni čar);
vlovi jih do 5000 v eni noči.

Edina zaloga za Goriško:
KONJEDIĆ & ZAJEC
trgovina z železjem
v Gorici, pred nadškofijo št. 5.